

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 05.09.2012, sp. zn. 7 Tdo 1007/2012, ECLI:CZ:NS:2012:7.TDO.1007.2012.2

Číslo: 48/2013

Právní věta: Ze zvýšené ochrany osob, které jsou svědky v materiálním smyslu, vyplývá, že ze skutečnosti, že osoba je ve vztahu k předcházejícímu trestnému činu pachatele svědkem a zároveň poškozeným, nelze vyvozovat žádné odchylky z hlediska trestněprávních podmínek a míry ochrany takového svědka. Je proto bez významu, že vyděračské jednání směřuje právě proti osobě, na které byl předtím spáchán trestný čin, z něhož by pachatel mohl být usvědčen její svědeckou výpovědí jako poškozeného, a že časově následuje bezprostředně po spáchání trestného činu, z něhož by mohl být pachatel trestného činu vydírání usvědčen (k tomu č. 15/2002, č. 13/2012 Sb. rozh. tr.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 05.09.2012

Spisová značka: 7 Tdo 1007/2012

Číslo rozhodnutí: 48

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Svědek, Vydírání

Předpisy: § 175 odst. 1 tr. zákoníku
§ 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání podaném nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněného T. B. proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 1. 2012, sp. zn. 7 To 759/2011, za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. tak, že podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. napadený rozsudek zrušil a zrušil také další rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Ústí nad Labem přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 1. 12. 2011, sp. zn. 6 T 73/2011, byl obviněný T. B. uznán vinným zločinem loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku a zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. e) tr. zákoníku a odsouzen podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody na pět roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Kromě toho bylo obviněnému podle § 99 odst. 1, 4 tr. zákoníku uloženo protialkoholní ústavní ochranné léčení. Výrokem podle § 228 odst. 1 tr. ř. a podle §

229 odst. 2 tr. ř. bylo rozhodnuto o náhradě škody.

O odvolání obviněného bylo rozhodnuto rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 1. 2012, sp. zn. 7 To 759/2011. Podle § 258 odst. 1 písm. d), f) tr. ř. byl rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích zrušen a podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo nově rozhodnuto tak, že obviněný byl uznán vinným zločinem loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku a odsouzen podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody na čtyři roky a osm měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou, přičemž mu bylo podle § 99 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zákoníku uloženo protialkoholní ústavní ochranné léčení. Výrokem podle § 228 odst. 1 tr. ř. a podle § 229 odst. 2 tr. ř. bylo nově rozhodnuto také o náhradě škody.

Nejvyšší státní zástupce podal v zákonné lhůtě v neprospěch obviněného dovolání proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem. Napadl výrok o vině obviněného přečinem vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku. Odkázal na důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Namítl, že skutek, který Krajský soud v Ústí nad Labem kvalifikoval jako přečin vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, měl být správně posouzen jako zločin vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. e) tr. zákoníku. Vytkl, že Krajský soud v Ústí nad Labem se neřídil stanoviskem trestního kolegia Nejvyššího soudu publikovaným pod č. 15/2002 Sb. rozh. tr. Nejvyšší státní zástupce se dovoláním domáhal toho, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek, aby zrušil také další obsahově navazující rozhodnutí a aby přikázal Krajskému soudu v Ústí nad Labem věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. napadený rozsudek ve výroku, proti němuž směřovalo dovolání, i předcházející řízení a shledal, že dovolání je důvodné.

Skutek, jehož právní posouzení je z hlediska vztahu napadeného rozsudku a podaného dovolání sporné, spočíval podle zjištění Krajského soudu v Ústí nad Labem a předtím i podle zjištění Okresního soudu v Litoměřicích v podstatě v tom, že obviněný dne 19. 4. 2011 kolem 20.00 hod. mezi obcemi R. a D., okr. L., poté, co se společně s další osobou dopustil loupežného přepadení poškozeného T. J., si poškozeného vyfotografoval do svého mobilního telefonu se slovy „já tu jeho držku vyfotím“ a „když ho nezabijem teď, najdeme si ho jindy, jestli cekne“, dále vůči poškozenému opakovaně pronesl výrok „jestli to řekneš bengům, je po tobě“ a nakonec poškozenému hodil klíče od jeho vozidla a pak již si ho nevyšimal.

Přečin vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku záleží mimo jiné v tom, že pachatel jiného pohrůzkou násilí nutí, aby něco opominul. O zločin vydírání podle § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku se jedná mimo jiné tehdy, jestliže pachatel spáchá čin na svědkovi v souvislosti s výkonem jeho povinnosti.

Okresní soud v Litoměřicích uvedl k právnímu posouzení skutku paušálně jen to, že obviněný naplnil všechny znaky skutkové podstaty zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákoníku po stránce objektivní i po stránce subjektivní. Nad tento rámec neuvedl nic bližšího.

Krajský soud v Ústí nad Labem se neztotožnil s aplikací ustanovení § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, což odůvodnil tím, že „teoreticky by se mohlo jednat o materiálního svědka s ohledem na rozhodnutí č. 15/2002 Sb. rozh. tr., avšak krajský soud má za to, že prvé bezprostředně navazující jednání vůči témuž poškozenému nelze kvalifikovat jako vydírání na svědkovi, a když nemůže být takto posouzeno, jednalo se tak o vydírání prosté“.

K výkladu zákonného znaku trestného činu vydírání podle § 235 odst. 2 písm. e) tr. zák. (zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů), které je obsahově totožné s ustanovením § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku účinného od 1. 1. 2010, přijalo trestní kolegium Nejvyššího soudu

stanovisko publikované pod č. 15/2002 Sb. rozh. tr. Z obsahové shody obou citovaných ustanovení vyplývá, že toto stanovisko je aplikovatelné i po 1. 1. 2010.

Ze zmíněné úvahy Krajského soudu v Ústí nad Labem je patrné, že tento soud si byl vědom stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu, avšak neřídil se jím vzhledem k okolnosti, že jednání obviněného, kterým pronesl pohrůžky na adresu poškozeného, bezprostředně navazovalo na jednání, kterým se proti poškozenému dopustil loupeže, přičemž kladl důraz na to, že po předcházející loupeži byly pohrůžky prvním jednáním obviněného vůči poškozenému.

Právní názor Krajského soudu v Ústí nad Labem je mylný.

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu publikované pod č. 15/2002 Sb. rozh. tr. vychází z toho, že svědkem ve smyslu § 235 odst. 2 písm. e) tr. zák. a tedy i ve smyslu § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku není jen osoba, která již byla formálně předvolána v procesním postavení svědka k výslechu v řízení před soudem nebo jiným orgánem veřejné moci, ale každá osoba od doby, kdy svými smysly vnímala skutečnosti, o nichž pak musí pravdivě vypovídat v případě, že se ocitne v procesním postavení vyžadujícím od ní popis vnímaných skutečností, pokud jsou tyto skutečnosti významné pro rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci. Stanovisko vykládá pojem „svědek“ širěji v jeho materiálním významu, tj. jako osobu, která něco viděla, slyšela, cítila nebo jinak vnímala, a nikoli úzce jen v jeho formálním významu, tj. jako osobu, která byla v rámci probíhajícího řízení předvolána k výslechu. Tento výklad je v souladu s účelem ustanovení § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, jímž je zajistit zvýšenou ochranu osob, které z vlastního smyslového vnímání disponují poznatky o skutečnostech významných pro rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, proti vyděračskému jednání směřujícímu k tomu, aby tyto osoby neuvedly pravdivě své poznatky o takových skutečnostech. Prostřednictvím zvýšené ochrany osob, které jsou svědky v materiálním smyslu, se ostatně zajišťuje také ochrana řádného výkonu veřejné moci. Typickým případem opodstatněné aplikace ustanovení § 175 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku je jeho použití při právním posouzení skutku spočívajícího v tom, že pachatel, spolupachatel či účastník trestného činu si je vědom, že jeho trestné jednání vnímala jiná osoba, která by ho mohla pravdivou výpovědí usvědčit, a proto na tuto osobu zaútočí násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy se záměrem odradit ji od pravdivé výpovědi pro případ, že by byla vyslýchána jako svědek. Přitom svědkem může být i osoba, proti které byl trestný čin spáchán (poškozený). Z toho, že osoba je ve vztahu k předcházejícímu trestnému činu svědkem a zároveň poškozeným, nevyplývají žádné odchylky či zvláštnosti, pokud jde o podmínky a míru ochrany takového svědka. Žádný význam nemá případná okolnost, že vyděračské jednání časově následuje bezprostředně po spáchání trestného činu, z něhož by mohl být pachatel vyděračského jednání usvědčen. Bez významu je také to, že vyděračské jednání směřuje proti osobě, na které byl předtím spáchán trestný čin, z něhož by pachatel mohl být usvědčen svědeckou výpovědí této osoby jako poškozeného. Jakýkoli význam postrádá i to, že vyděračské jednání pachatele je po spáchání předcházejícího trestného činu jeho prvním aktem vůči poškozenému. Žádná z těchto okolností ani jejich souhrn nemůže přesvědčivě odůvodnit závěr, že svědkem ve smyslu § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku není osoba, proti které směřuje vyděračské jednání, jehož cílem je přinutit ji, aby neuvedla pravdu o předcházejícím trestném jednání pachatele, pro případ, že bude vyslýchána jako svědek a že tedy bude mít povinnost vypovídat pravdivě.

V posuzované věci nemá Nejvyšší soud důvod odchýlit se od citovaného stanoviska publikovaného pod č. 15/2002 Sb. rozh. tr., a to ani se zřetelem ke skutkovým okolnostem, na jejichž zjištění byl založen výrok o vině obviněného. Tyto okolnosti nevykazují nic, co by stavělo posuzovaný skutek mimo dosah citovaného stanoviska a tím pádem i mimo dosah ustanovení § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku. Skutek měl být správně posouzen jako zločin vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákoníku.

Napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem v části, v níž byl obviněný uznán vinným

přečinem vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, je rozhodnutím, které spočívá na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jak ho v neprospěch obviněného uplatnil nejvyšší státní zástupce. V důsledku toho nemůže napadený rozsudek, jímž bylo rozhodnuto o odvolání obviněného, obstát jako celek.

Nejvyšší soud proto zrušil napadený rozsudek, zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která tím ztratila podklad, a přikázal Krajskému soudu v Ústí nad Labem, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Krajský soud v Ústí nad Labem znovu rozhodne o odvolání obviněného proti rozsudku Okresního soudu v Litoměřicích a bude se při tom řídit právním názorem, který v tomto usnesení vyslovil Nejvyšší soud.